

Planering svår utan pengar

Maputo är i stort fortfarande dimensionerat för 400 000 personer, så många som bodde där vid självständigheten 1975. Det ger stadskontoret stora bekymmer med planeringen men problemen är trots allt inte oöverkomliga.

António Tovela är arkitekt och ansvarig för fysisk planering vid en underavdelning till miljödepartementet. Hans uppgift är att studera satellitbilder för att se hur staden utvecklas och vilka stadsdelar som växer snabbast.

Från fotografierna kan han se var det inom de närmsta åren kommer att behövas skolor, sjukhus eller andra tjänster för invånarna.

Därefter ritas upp en plan som tar hänsyn till lagstiftning och miljöaspekter och skickas sedan till de olika departement som genomför projekten.

– Jag gör den enkla biten. I teorin är det lätt att se var det behövs insatser. Svårare är det för staden att skaffa resurser så att det verkligen blir gjort. Nu för tiden ska alla kommuner i landet själva ansvara för den egna förvaltningen. Men skatteintäkterna är närmast obefintliga och utan ekonomiska medel är det svårt för kommuner att följa den plan som vi arbetar fram, säger António Tovela.

I Maputos fall inkluderar stadsplaneringen Matola, en snabbt växande förstad några mil norrut, samt närområden som Boane och Marracuene eftersom människor ständigt åker däremellan. Det finns två olika rörelser av människor just nu. De som lämnar landsbygd eller mindre samhälle för att sälja varor, söka arbete eller utbildning i huvudstaden. För dem blir flytten sällan som de tänkt. Endast ett fåtal lyckas få riktiga jobb medan de flesta hamnar i den stora informella sektorn på ett eller annat vis. Samtidigt finns det en privilegierad klass som söker sig ut från Maputo för att bygga hus och villor bortom storstadens buller. Oftast behåller de dock ändå lägenheterna i staden men bor utanför och pendlar in till jobbet. I vilket riktning människor än rör sig så skapar det arbete för Tovela som medger att samhällets infrastruktur sällan hinner med flyttlassen.

Bygglov krävs

Vill de nyanlända bygga hus så måste de precis som i Sverige ansöka om tillstånd. Jaime Gouvela är chef för det som kan liknas med byggnadsnämnden och han förklarar

Alltfler privilegierade personer bygger hus utanför Maputo men behåller ändå lägenheterna i staden.

FOTO: JOHAN SÄVSTRÖM

att de har olika bedömning för olika stadsdelar.

– De som vill bygga inne i centrala betongstaden måste anlita auktoriserad arkitekt. Ute bland mer perifera områden funkar inte det kravet. Där finns inga arkitekter och hade det funnits några så hade människor ändå inte haft råd att betala dem, säger Gouvela.

Därför nöjer sig byggnadsnämnden med att de som ansöker om bygglov skickar in egna skisser. Numera, säger Gouvela, finns det personer som livnär sig på att rita åt dem

som vill bygga hus i förorterna. Innan Jaime och hans kolleger godkänner en ansökan åker de ut på plats. Visar det sig att bygget redan påbörjats, vilket inte är helt ovanligt, skriver de ut böter som ska motsvara 10 procent av det totala värdet på byggnationen.

Tidskrävande arbete

– I verkligheten är det svårt att uppskatta. Dessutom är de berörda sällan intresserade av att hjälpa till med uträkningen eftersom de vet att boten baseras på värdet, säger Jaime Gouvela.

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Sedan översvämningarna år 2000 har det byggts fler än 30 000 nya hus i de fattigare stadsdelarna Zimpeto och Magoavine. När stadsdelar växer så snabbt sätter det press på förvaltningen att leverera de tjänster som invånarna har rätt till. Satellitbilder i all ära men det räcker inte alltid. António Tovela och de andra stadsplanerarna ger sig då ut på fältbesök för att höra vad människorna själva anser om sitt bostadsområde och vad som behövs göras för att förbättra stadens service. Det största problemet i Maputo som de upptäcker vid fältbesöken är dålig sophantering och bristande vattenhygien. Det är bland annat därför som koleraepidemier alltid drabbar staden under regnperioden.

António Tovela är arkitekt och ansvarar för fysisk planering av Maputo.

FOTO: JOHAN SÄVSTRÖM

– Detta ligger inte enbart på förvaltningens ansvar. Människor måste också lära sig att en

dålig miljö sprider sjukdomar. Men arbete som ska förändra både medvetande och handling hos människor tar lång tid, säger António Tovela.

Trots allt ser Tovela positivt på framtiden för Maputoborna och menar att den ekonomiska tillväxten numera börjar synas också i de fattigare områdena. Även om bara ett fåtal har rinnande vatten inne i huset så har nästan alla tillgång till rent vatten på ett eller annat sätt. Elektricitet är en annan sak. Dragna ledningar finns över hela staden men majoriteten av invånarna har ännu inte råd att betala för den tjänsten.

JOHAN SÄVSTRÖM

Maputo